

AZ EGÉSZSÉGÜGYI VÁLSÁGHELYZET HATÁSA AZ IDEGENRENDESZETI FOGVATARTÁSI RENDSZERRE

1. Bevezetés

A SARS-Cov-2 vírus megjelenése és terjedése korábban nem tapasztalt kihívások elé állította a rendőrség idegenrendészeti fogvatartási rendszerét. A vírus terjedését nagymértékben segíti a fogvatartási intézményekre jellemző zártság, az őrizetek magas száma esetén jelentkező általános zsúfoltság, a kötelező védőtávolság betartása valamint az őrzés-kísérés és a szállítási feladatok sajátosságaiból adódó körülmények. A rendőrségnek gyorsan kellett reagálnia, ezért jelentősen átalakította a rendszer működését a fogvatartottak és a személyi állomány védelme, valamint a rendszer működőképességének megőrzése érdekében. A bevezette intézkedések hatékonyak bizonyultak, az őrizetek végrehajtása jogszerűen és szakszerűen folyt a pandémia idején is.

2. Az idegenrendészeti fogvatartás szerepének, feladatainak rövid áttekintése

A Magyarországon területén jogszerűtlenül tartózkodó külföldiekkel szemben az idegenrendészeti hatóság idegenrendészeti eljárást folytathat le. Az idegenrendészeti eljárást a külföldi részéről a beutazási és tartózkodási feltételek megszegése alapozza meg. A hazánk területén jogellenesen tartózkodó személyekkel szemben indult idegenrendészeti eljárások célja a külföldiek a Visszatérési Irányelv¹ figyelembevételével az ország területéről történő eltávolítása. Az eljárás eredményes lefolytatásának rendszerint elengedhetetlen része a kitoloncolás elrendelése. A kitoloncolás, – amely gyakorlatilag hatósági kíséret mellett történő fizikai kikísérés – biztosítja, hogy a kiutasított személy a hatósági döntésnek megfelelően az érintett személy akarata ellenére is eleget tegyen az ország elhagyására vonatkozó kötelezettségének. A jogellenes állapot megszüntetés feltételei későbbi biztosítása érdekében - hogy a külföldi az eljárás aló magát önkényesen ne tudja kivonni, engedély nélkül távozni - az idegenrendészeti hatóságnak lehetősége van a személyi szabadság átmeneti korlátozására, idegenrendészeti őrizet alkalmazására.² Az őrizeti típusok alanya speciális, kizárólag külföldi személy (nem magyar állampolgár) lehet. Az eljárás során meg kell különböztetni a szabad mozgás jogával rendelkező személyeket és a harmadik országbeli állampolgárokat, ugyanis más-más jogszabály eltérő tartalommal szabályozza a velük kapcsolatos hatóságok jogkörét és feladatait.

A szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi I. törvény (Szmtv.) hatálya alatt álló személyek esetén alapvetően közegészségügyi okból, a közrend és a nemzetbiztonság védelme érdekében rendelhető el idegenrendészeti kiutasítás. Amennyiben a kiutasítást a hatóság

¹ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2008/115/EK IRÁNYELVE (2008. december 16.) a harmadik országok illegálisan tartózkodó állampolgárainak visszatérésével kapcsolatban a tagállamokban használt közös normákról és eljárásokról

² Hautzinger Zoltán: A migráció szabályozásának reaktív tényezői. Belügyi Szemle 2020/9. 53. o.

kitoloncolással rendelte el végrehajtani, a személyt legfeljebb 72 órára kitoloncolási őrizetbe veheti. Az őrizetet a kitoloncolási őrizet helye szerint illetékes járásbíróóság a kitoloncolás végrehajtásáig, de alkalmanként legfeljebb 30 nappal, legfeljebb az elrendeléstől számított 3 hónap időtartamig meghosszabbíthat. Kiskorúval szemben kitoloncolási őrizet nem rendehető el.

A kitoloncolási őrizetet elrendelő határozattal szemben az őrizetbe vett személy az elrendeléstől számított 72 órán belül kifogással élhet, amelyről a járásbíróóság – a bírósághoz érkezésétől számított – 15 napon belül dönt.

A harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény (Harmtv.) alapján harmadik országbeli állampolgárnak minősülnek a magyar, a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek és a hontalanok kivételével valamennyi más ország állampolgárai. A harmadik országbeli személlyel szemben indult idegenrendészeti eljárások oka a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkezőknél felsoroltakon túl kiegészülnek az államhatár jogellenes átlépésével vagy annak kísérletével, a tartózkodási feltételek hiányával és a munkavállalási előírások megszegésével.

A harmadik országbeli személy kitoloncolásának biztosítása érdekében az idegenrendészeti hatóság a személy elrejtőzésének, szökésének megakadályozása, a kiutasítás végrehajtásának késleltetése vagy megghiúsításának megakadályozása, a kötelező tartózkodási helyen előírt magatartási szabályok súlyos megsértése, megjelenési kötelezettség elmulasztása, valamint szándékos bűncselekmény elkövetése miatt kiszabott szabadságvesztés-büntetésből való szabadulása esetén idegenrendészeti őrizetet rendelhet el. Célja, hogy a hatóságnak elegendő idő álljon rendelkezésre a kiutasítás feltételeinek (a szükséges úti okmányok beszerzése, visszafogadási egyezmény alkalmazása, kitoloncolás gyakorlati feladatainak megszervezése) megteremtéséhez szükséges feladatok végrehajtására. Az idegenrendészeti hatóság részéről legfeljebb 72 órára rendelhető el, amelyet az őrizet helye szerint illetékes járásbíróóság a harmadik országbeli állampolgár kitoloncolásáig, alkalmanként legfeljebb 60 nappal, maximum 12 hónap időtartamig meghosszabbíthat.

A kiskorú gyermekkel rendelkező családdal szemben, a gyermek mindenek felett álló érdekét elsődlegesen figyelembe véve, őrizet csak végső intézkedésként legfeljebb 30 napra lehet elrendelni. Kísérő nélküli kiskorúval³ szemben őrizet elrendelésének nincs helye, részükre a hatóság az eljárás időtartamára kötelező tartózkodási helyként gyermekvédelmi intézményben történő elhelyezést rendel el.

Amennyiben az eljárás alá vont személyazonossága vagy tartózkodásának jogszerűsége tisztázatlan, vagy kétoldalú visszafogadási egyezmény alapján az Európai Unió más tagállama részére visszaadása folyamatban van, az idegenrendészeti hatóság kiutasítást előkészítő őrizetbe veheti a harmadik országbeli állampolgárt.

A hatóság részéről legfeljebb 72 órára rendelhető el, amelyet az őrizet helye szerint illetékes járásbíróóság a harmadik országbeli állampolgár személyazonosságának vagy tartózkodása jogszerűségének tisztázásáig, de legfeljebb 30 napig meghosszabbíthat.

2.1 Idegenrendészeti eljárásban elrendelt őrizetek végrehajtása

Az idegenrendészeti eljárás során elrendelhető valamennyi őrizettípust a rendőrség által fenntartott ún. őrzött szálláson kell végrehajtani az idegenrendészeti eljárásban

³ Harmtv. 2. § e)

elrendelt őrizet végrehajtásának szabályairól szóló 27/2007. (V. 31.) IRM rendelet és a Rendőrség őrzött szállásainak szolgálati szabályzatáról és a menekültügyi őrzött befogadó központokban végrehajtandó rendőrségi feladatokról szóló 21/2014. (VII. 4.) ORFK utasítás rendelkezései szerint. Az őrzött szállás olyan fogvatartási intézmény, amit kizárólag külföldiek idegenrendészeti célú őrizetének végrehajtására hoztak létre. A Harmtv. végrehajtásáról szóló 114/2007. (V.24.) Kormányrendelet 129. § (1) bekezdés alapján az őrizetesek részére fejenként legalább 15 m² légtér és 5 m² mozgásteret, a házastársak és a kiskorú gyermekkel rendelkező családok részére különálló – a családtagok számára is figyelemmel – legalább 8 m² mozgásteret magában foglaló lakóteret, étkezésre, a szabadidő eltöltésére alkalmas közösségi helyiséget, az engedélyezett férőhelyek számának megfelelő számú, nemenként elkülönített, hideg-meleg folyóvízzel ellátott mosdó és zuhanyozó, valamint WC helyiségeket, háziorvosi minimum feltételeknek megfelelő orvosi rendelőt, egészségügyi elkülönítő helyiséget, szabadlevegőn való tartózkodásra alkalmas területet, látogatók fogadására szolgáló külön helyiséget és telefonhasználati lehetőséget kell biztosítani.

A Harmtv. 61. §. (3) alapján az őrizetben lévő harmadik országbeli állampolgár többek között elhelyezésre, étellemezésre, egészségügyi ellátásra, képviselőjével, illetve a konzuli képviselője tagjával ellenőrzés nélküli, hozzátartozójával ellenőrzés melletti kapcsolattartásra, csomag átvételére és küldésére, levelezés folytatásár, látogató fogadására, az étellemezésének saját költségén történő kiegészítésére, vallásának gyakorlására, a rendelkezésre álló közművelődési lehetőségek igénybevételére, kifogás, kérés, panasz, közérdekű bejelentés megtételére, napi legalább egy óra időtartamú szabad levegőn tartózkodásra jogosult.

A fogvatartott kötelezései közé tartozik az őrzött szállás rendjét megtartani, az ezzel összefüggő utasításoknak eleget tenni, a többi őrizetben lévő személy jogait tiszteletben tartani, nyugalmát nem zavarni, az általa használt helyiségek tisztán tartásában díjazás nélkül közreműködni, a személyét érintő vizsgálatoknak magát alávetni, a ruházat átvizsgálását és a birtokban nem tartható személyes tárgyak elvételét tűrni.

Az őrzött szállásra történő befogadás során az őrizetese az általa értett nyelven kell tájékoztatni jogairól és kötelezettségeiről, a befogadó intézmény napirendjéről, rezsimszabályairól.

Az őrizet végrehajtása során a házastársak kivételével a férfiakat a nőktől, valamint a kiskorú gyermekkel rendelkező családokat - a magánélet megfelelő védelmének biztosításával - a többi őrizetestől külön helyezik el. Az őrizet végrehajtása során az őrzött szállás figyelembe veszi a külföldiek vallás, étkezési szokásait, valamint kiemelt figyelmet fordít arra, hogy egymástól fizikailag elkülönítetten kerüljenek elhelyezésre azon őrizetesek, akik vallási, politikai, etnikai hovatartozásuk miatt várhatóan konfliktusba keveredhetnek más őrizetesekekkel.

2.2. Szervezetrendszer, fogvatartotti létszám

A rendőrség idegenrendészeti fogvatartási rendszerét három őrzött szállás alkotja. A Győr-Moson-Sopron Megyei Rendőr-főkapitányság győri, 36 fő befogadóképességű, a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Rendőr-főkapitányság nyírbátori 160 fő befogadóképességű, illetve a Repülőtéri Rendőr Igazgatóság budapesti 23 fő befogadóképességű objektuma áll rendelkezésre. Egyedülálló férfiak elhelyezése győri intézményben és a nyírbátori objektum két szektorában, a sérülékeny csoportok

(egyedülálló nők, családok) fogvatartása a nyírbátori intézmény földszinti szektorában valósult meg. A budapesti objektum rendeltetése elsődlegesen a légi úton kitoloncolt személyeknek közvetlenül a toloncolást megelőző elhelyezése volt, ezen kívül szükség szerint még egyedülálló férfiak őrzését látta el. Az objektumok közül az intézményeken belül egyedül a három fizikailag elkülönített önálló szektorból álló nyírbátori őrzött szállás esetében lehet hatékonyan megvalósítani a szabályzóban megjelenő etnikai-vallási különbségek szerinti elkülönített elhelyezést.

A fogvatartottak őrzését, kísérését, szállítását a hivatásos rendőrökből álló őrkísérői állomány és a munkavállalóként foglalkoztatott fegyveres biztonsági őrök hajtják végre. A nyírbátori intézményben 60 fő hivatásos rendőr és 160 fő fegyveres biztonsági őr, a győri intézményben 34 hivatásos rendőr és 21 fegyveres biztonsági őr, a repülőtéri őrzött szálláson 21 hivatásos rendőr és 56 fegyveres biztonsági őr lát el szolgálatot. A győri és a repülőtéri objektum állománya a fogvatartási feladatok mellett objektumbiztonsági tevékenységet is végez, míg a nyírbátori állomány az őrzött szálláson kívül a 105 fő befogadóképességű menekültügyi őrzött befogadó központban fogvatartottak őrzését is végrehajtja.

Az őrzött szállások kihasználtsága jelenleg alacsony fokú, a végrehajtott őrzetek száma 2015-től drasztikusan csökkent. 2015-ben a havi átlag fogvatartotti létszám 326 fő, 2016-ban 274,3 fő, 2017-ben 149,6 fő, 2018-ban 39,4 fő, 2019-ben 32 fő, 2020-ban 52 fő, 2021. május 31-ig 57 fő volt. 2015-ben 7843 fő, 2016-ban 2540 fő, 2017-ben 803 fő, 2018-ban 374 fő, 2019-ben 363 fő, 2020-ban 426 fő, 2021.01.01-05.31 között 208 fő őrzetes befogadására került sor.

3. A SARS-Cov-2 vírus megjelenése és következményei a fogvatartási rendszerre

A SARS-Cov-2 vírusról 2020 nyarán a Konzuli Szolgálat a honlapján az alábbi tájékoztatást tette közzé: „Az Egészségügyi Világszervezet (WHO) kínai irodájához 2019. december 31-én érkezett jelzések alapján a közép-kínai Hubei tartományának székhelyén, Wuhanban ismeretlen eredetű tüdő-gyulladásos megbetegedéseket regisztráltak, amelyek okozójaként a kínai hatóságok 2020. január 7-én új típusú koronavírus (SARS-CoV-2) azonosítottak.”⁴ A koronavírusnak több típusa van, amelyek hatásai az emberi szervezetre eltérőek. A fertőzés okozta megbetegedések is eltérő súlyúak, azonban „a közel-keleti légúti koronavírus (MERS-CoV) és a súlyos akut légúti tünetegyüttest okozó koronavírus (SARS-CoV) súlyos, akár életveszélyes légúti megbetegedésekhez is vezethet. Az új koronavírus elnevezése »súlyos akut légúti tünetegyüttest okozó koronavírus 2« (SARS-CoV-2), az általa okozott megbetegedés pedig a »koronavírus-betegség 2019« (Coronavirus Disease 2019), melynek rövidített elnevezése a Covid-19.”⁵ A fertőzés emberről emberre is terjed cseppfertőzés és a fertőzött váladékokkal kapcsolatos érintkezés révén. A megbetegedés jellemzően lázzal (a betegek 88%-nál), száraz köhögéssel (68%-nál), fáradékonysággal (38%-nál), kisebb arányban nehéz légzéssel, torok-, illetve fejfájással, ízületi fájdalmakkal, hidegrázással, hányással, hasmenéssel járhat. A betegség leggyakrabban enyhe vagy közepesen súlyos (körülbelül 80%-ban enyhe, 14%-ban súlyos) lefolyású, míg a betegek 6%-ánál kritikus helyzet alakul ki. A betegség súlyos formája leginkább a 60 évnél idősebbeket és a krónikus betegeket érinti. A lappangási idő 2–14 nap, gyógymódja nincs,

⁴ Skorka Tamás: Rendőrség a koronavírus ellen. Magyar Rendészet2020/4. 173. o.

⁵ A 2020. évben azonosított új koronavírus (Sars-CoV-2) okozta fertőzések (Covid-19) megelőzésének és terápiajának kézikönyve. Emberi Erőforrások Minisztériuma, 2020. 4.

csak a tünetek kezelése és a megelőzés, ami jelenleg megoldható.⁶ „A megfertőződést – a WHO ajánlása – szerint a higiéniai szabályokfokozott betartásával, gyakori és alapos kézmosással, fertőzött személyekkel való érintkezés elkerülésével, társadalmi távolságtartással stb. lehet elkerülni.”⁷

3.1. Az idegenrendészeti fogvatartási rendszerben bekövetkezett változások

A SARS-CoV-2 vírus megjelenése és terjedése korábban nem tapasztalt kihívások elé állította a rendőrség idegenrendészeti fogvatartási rendszerét. A vírus terjedését nagymértékben segíti a fogvatartási intézményekre jellemző zártság, az őrizetesk magas száma esetén jelentkező általános zsúfoltság, valamint az őrzés-kísérés és a szállítási feladatok sajátosságaiból adódó körülmények. A fogvatartási intézményben jelentős kockázati tényezőként értékelhető a végrehajtott állomány egyidejűleg bekövetkező tömeges méretű fertőzése, amely jelentősen megnehezítheti vagy akár ellehetetlenítheti a szolgálati feladatok végrehajtását. A kedvezőtlen hatások kompenzálása érdekében például a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Rendőr-főkapitányság külön feladattervet készített az esetlegesen nagy számban megbetegedő őr-kísérő állomány helyettesítése érdekében.

A fogvatartottak jelentős számú megbetegedése főként annak súlyosságától függően jelenhet plusz megterhelést az intézményeknek, mivel a kórházi ellátást igénylő fogvatartottak folyamatos őrzéséről alapvetően neki kell gondoskodnia.

A kialakult pandémiás helyzet miatt a biztonsági szempontok figyelembevételével az országos szakirányító reaktív jogi eszközökkel kívánta lassítani a vírus terjedését⁸ próbálta megóvni az őrizetesk és a saját állomány egészségét. Ezen belül sor került az idegenrendészeti őrizeti rendszer működésének átalakítására és az elengedhetetlenül szükséges represszív⁹ jellegű intézkedések bevezetésére. A korábban kialakított intézményi struktúra és az alacsony fogvatartotti létszám összességében jelentős mozgásteret biztosított az országos szakirányításnak a szükséges módosításokra, így az Országos Rendőr-Főkapitányság Rendészeti Főigazgatóság Határrendészeti Főosztály vezetője 2020. április 23-ai hatállyal 29000/11493/2020. számon új eljárásrendet alkalmazását rendelte az őrzött szállásokon.

A bevezetett intézkedések három csoportba oszthatók:

- a befogadási rendszer módosítása
- védőeszközök biztosítása, használatuk elrendelése, fertőtlenítés szabályai
- közösségi kontaktusok korlátozása

3.1.1. A befogadási rendszer átalakítása

A rendelkezésre álló objektumok közül a győri és a budapesti mérete, kialakítása eleve nem teszik lehetővé nagyobb létszámú fogvatartott elkülönítését, mivel egy szektorból állnak, a körletek és a közösségi helyiségek is egyetlen folyosóról nyílnak. A győri intézményben 4 darab 9 fős hálókörlet, a repülőtéri objektumban 1 darab 3 fős, és 4 darab 5 fős hálókörlet van kialakítva. A nyírbátori objektum ellenben kétszintes, 3 egymástól jól

⁶ Skorka Tamás: i.m. 173. o.

⁷ A 2020. évben azonosított új koronavírus (Sars-CoV-2) okozta fertőzések (Covid-19) megelőzésének és terápiájának kézikönyve. Emberi Erőforrások Minisztériuma, 2020. 4.

⁸ Hautzinger Zoltán: i.m 48. o.

⁹ Uo. 55. o.

elkülöníthető szektorból és ezekhez tartozó különálló közösségi helyiségekkel (hálókörletek, ebédlő, közösségi helyiség, mosdók, dohányzók, internetszoba, imaszoba, kondicionáló helyiség) rendelkezik, ezért itt megvalósítható a járványügyi szempontok lényeges kategóriák elkülönítése. Az új eljárásrend alapján a nyírbátori objektumban került kijelölésre a 14 napos karantén végrehajtására szolgáló 61 fő befogadókapacitású (13 darab 3 fős, 3 darab 4 fős és 2 darab 5 fős hálókörlet), valamint az igazolt koronavírus fertőzöttek fogvatartására szolgáló 27 fő befogadókapacitású (9 darab 3 fős hálókörlet) szektor. Az alacsony fogvatartotti létszám és a hálókörletek száma szükség esetén lehetővé teszi az elkülönítést. A harmadik 72 fős szektor (10 darab 3 fős, 4 darab 3 fős és 6 darab 5 fős hálókörlet) továbbra is az egészséges egyedülálló férfiak őrzetére van kijelölve. A sérülékeny csoportok fogvatartását a budapesti objektumba helyezték át, ahol a korábbiakhoz képest plusz egy elkülönítő körletet alakítottak ki. A győri objektum feladata nem változott, ugyanakkor az intézkedés leszögezi, hogy a fogvatartásra kizárólag a vírushelyzet alakulásának függvényében kerülhet bevonásra.

Ennek megfelelően módosult a befogadási protokoll is. Az egyedülálló férfi őrzetek befogadása főszabály szerint kizárólag a nyírbátori őrzött szállásra, egyedülálló nő befogadása főszabályként a budapesti őrzött szállásra hajtható végre, amely során az őrzetes először 14 napos karanténba kerül. Mivel a járványügyi készütségi időszak utazási korlátozásairól szóló 408/2020. (VIII. 30.) Korm. rendelet az illetékes járványügyi hatóság a hatósági házi karantén időtartamát 10 napban állapította megezzért a 2020. szeptember 25-től az őrzött szállásokra vonatkozó eljárásrend is ezt alkalmazza.

A befogadást megelőző orvosi vizsgálat során ki kell tölteni az országos tisztifőorvos által 2020. március 1-jén kiadott ellenőrző listát. Ennek során az őrzetes nyilatkozni köteles egészségügyi állapotáról, esetleges tüneteiről vagy tünetmentességéről, illetve arról hogy kapcsolatba kerül-e valamilyen módon igazolt koronavírus fertőzött személlyel. Amennyiben felmerül a fertőzés gyanúja, haladéktalanul intézkedni szükséges a fertőzésre gyanús személy területileg illetékes egészségügyi intézménybe történő szállítására. A mintavételezést követően – amennyiben kórházi elhelyezés nem indokolt – a laboratóriumi vizsgálat eredményének megérkezéséig az őrzetést az igazolt koronavírus fertőzött személyeknek fenntartott területen külön hálókörletben vagy elkülönítőben kell elhelyezni.

A karanténkötelezettségtől abban az esetben lehet eltérni, amennyiben az őrzetes büntetés-végrehajtási intézményből, más őrzött szállásról kerül befogadásra, a megelőző 14 napot ugyanazon objektumban töltötte, nem merül fel a koronavírus fertőzés gyanúja és ezt a befogadáskor végzett egészségügyi vizsgálat is alátámasztja.

Az intézkedés kiemeli, hogy a családok befogadására kizárólag akkor van lehetőség, ha a szükséges őrzeti kapacitás rendelkezésre áll, ugyanakkor az őrzetek elrendelését a C(2020) 2516 számú Bizottsági Közleményben¹⁰ foglaltaknak megfelelően lehetőség szerint mellőzni kell.

3.1.2. Védezőeszközök biztosítása, használatuk elrendelése, fertőtlenítés szabályai

A vírus terjedésének megakadályozása érdekében elrendelték az orrot és szájat takaró maszk használatát, gumikesztyű viselését, a rendszeres kézfertőtlenítést és az

¹⁰ A bizottság közleménye COVID-19: Iránymutatás a menekültügyi és a visszatérési eljárásokra vonatkozó uniós rendelkezések végrehajtásáról, valamint az áttelepítésről 2020/C 126/02 [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:52020XC0417\(07\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:52020XC0417(07)) (Letöltés ideje: 2021.06.03.)

objektumba történő belépéskor kötelező lázmérést. A szükséges védőeszközöket (gumikesztyű, egyszer használatos maszk, FFP/2-es és 3-as védőeszközök, védőszemüveg, speciális védőruha, kézfertőtlenítő és felületfertőtlenítő szerek, veszélyeshulladék gyűjtő zsák) az illetékes megyei rendőr-főkapitányságok biztosították. Az igazolt fertőzöttek elhelyezési körletén az ör-kísérő állománynak speciális védőszemüveget és védőruhát sebészi orr-szájmaszkot, gumikesztyűt, védőszemüveget vagy arcvédőt, illetve védőköpenyt kellett viselnie. Az igazolt koronavírussal fertőződött személy étkeztetésére lehetőleg egyszerhasználatos evőeszközöket, tányérokat, poharakat kell használni. A nem egyszerhasználatos eszközöket személyre szólóan kell kiadni és fertőtlenítésükről gondoskodni szükséges. Fertőzött őrizetes távozását követően a hálókörletet fertőtleníteni kell, a textíliákat legalább 60⁰ C-on ki kell mosni, vagy vírusölő hatással rendelkező mosószerrel alkalmazni. Hasonlóan fertőtleníteni kell az igazolt fertőzött letétként kezelt tárgyait, egyben a tárolásra használt eszközt (szekrény, lemezkaletta, zsák) is.

Az orvosi vizsgálatok esetén ki kell jelölni azt a rendelőt, ahol kizárólag a legúti tünetekkel rendelkező, a gyanús és az igazolt koronavírus fertőzött őrizetes egészségügyi ellátására kerül sor. Az ellátások között a rendelőt fertőtleníteni és szellőztetni szükséges. Ahol csak egy vizsgáló helyiség van, ott időben elkülönítetten kell az egészséges és beteg személyek egészségügyi ellátását végrehajtani. Az egészségügyi személyzet az ellátás során az emberi erőforrások minisztere által kiadott hatályos eljárásrendben meghatározott védőeszközöket köteles használni.

Az eljárásrend ezen kívül tartalmazza az Országos Rendőr-főkapitányság Humánigazgatási Szolgálat Egészségügyi Szakirányító és Hatósági Főosztálya által biztosított részletes módszertani útmutatóit a kézfertőtlenítésre, a védőeszközök helyes fel- és levételére, használatára, a körletek, használati tárgyak fertőtlenítésre, az idegenrendészeti előállítók, őrzött szállások és a migránsok szállítására használt szolgálati gépjárművek takarítására, fertőtlenítésére, tisztítására vonatkozóan.

3.1.3. Közösségi kontaktusok korlátozása

Az igazolt koronavírus fertőzöttek és a megfigyelés alatt állók elkülönítésén túl az eljárásrend kitér arra, hogy a fertőzés terjedésének őrzött szálláson belüli megakadályozása érdekében a különböző szektorok egymástól történő izolálásra az őrzött szállás vezetője az egészségügyi szolgálat bevonásával köteles intézkedni. Az országos szakirányító törekedett arra, hogy a fogvatartottak jogait csupán a legszükségesebb mértékben korlátozza. Az eljárásrend leszögezi, hogy „az őrzött szállás vezetője az őrizeteseik részére a lehetőségekhez képest maximális mértékben biztosítsa a jogszabályokban meghatározott alapvető jogok gyakorlását, úgymint a panasztételhez, kapcsolattartáshoz, szabad vallásgyakorláshoz, szabad levegőn tartózkodáshoz stb. való jogot.”¹¹ Az alacsony fogvatartotti létszám miatt az intézményekben elegendő hely állt rendelkezésre a járványügyi szabályok betartásához, így ezen felül nem volt szükség drasztikus korlátozások bevezetésére. A külföldiek kapcsolattartási jogának gyakorlásában az egyedüli jelentős változást a látogatási tilalom bevezetése okozta, amely intézményenként eltérő módon zajlott. A nyírbátori őrzött szállás esetén a látogatási tilalmat a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Rendőr-főkapitányság orvosa rendelte el 2020. március 17-től június 7-ig, majd 2020. szeptember 09-től 2021. június 7-

¹¹ Az Országos Rendőr-Főkapitányság Rendészeti Főigazgatóság Határrendészeti Főosztály vezetőjének 29000/11493/2020. számon kiadott eljárásrendje az idegenrendészeti eljárásban elrendelt őrizetek végrehajtásáról a járványügyi veszélyhelyzet idején 8. pont

ig. A repülőtéri objektumban 2020. március 18-tól kezdődően a Repülőtéri Rendőr Igazgatóság rendészeti igazgatója rendelte el a korlátozást., míg a győri intézmény az Országos Rendőr-főkapitányság Rendészeti Igazgatóság Határrendészeti Főosztálya által 2020. március 26-tól elrendelt korlátozást vette alapul.

A rendelkezés értelemszerűen nem vonatkozott a telekommunikációs eszközökön történő kapcsolattartásra. Az őrzött szállásokon elhelyezett idegenrendészeti őrizetben lévők részére folyamatosan biztosított egyrészt a személyi számítógépeken korlátlan internetjogosultsággal, illetve a telefonkártyával működő – visszahívható – nyilvános telefonkészülékkel a jogi képviselőkkel, külképviseletekkel és a hozzátartozókkal történő kapcsolattartás.

A személyes kontaktusok csökkentése érdekében a végrehajtói állomány csoportos képzési foglalkozásainak megtartása ideiglenesen fel lett függesztve.

3.2. A SARS-Cov-2 vírus terjedéséből adódó biztonsági kockázatok az őrzött szálláson

A vírus jelenléte, a bevezetett korlátozó intézkedések betartása és betartatása nehéz feladat elé állította a végrehajtó állományt. A fokozott feszültség, a személyes kontaktusok kerülése, a fogvatartottak részéről folyamatosan jelentkező fokozott információ igény, a pandémia miatt elhúzódó idegenrendészeti eljárások együttes hatása miatt emelkedett a rendkívüli események¹² száma. Az elemzés során kifejezetten csak az őrzés-biztonsági szempontból jelentős kockázatot jelentő, bekövetkezett eseményeket vettem alapul. A rendkívüli események számát intézményenként a következő táblázat tartalmazza:

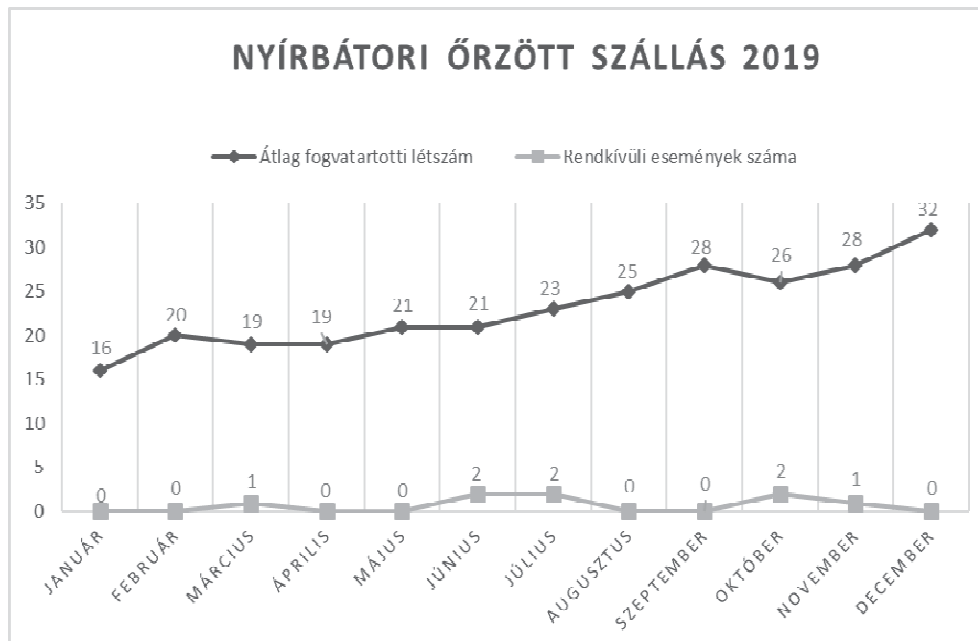
¹² 27/2007. (V. 31.) IRM rendelet az idegenrendészeti eljárásban elrendelt őrizet végrehajtásának szabályairól 5/A.§. (4) Rendkívüli eseménynek minősül az őrizetet érintő természeti katasztrófa, továbbá minden olyan esemény, tevékenység vagy mulasztás, amely az őrizetes, az őrizetesek őrzéséért, kíséréséért, szállításáért és ellátásáért, valamint e feladatokat végrehajtó állomány irányításáért felelős személyek és az ellenőrző személyek életét, testi épségét, egészségét, az őrzött szállás rendjét, az őrzésbiztonságot sérti vagy súlyosan veszélyezteti, így különösen:

- a) az őrizetes által az őrzött szálláson elkövetett bűncselekmény, szökés, vagy ezek kísérlete,
- b) az őrzött szállás állománya jogszerű eljárásával szembeni csoportos ellenszegülés,
- c) az őrzött szállás rendjének csoportos megzavarása,
- d) az őrizetes öngyilkossági kísérlete vagy szándékos egészségkárosítása, vagy halála.

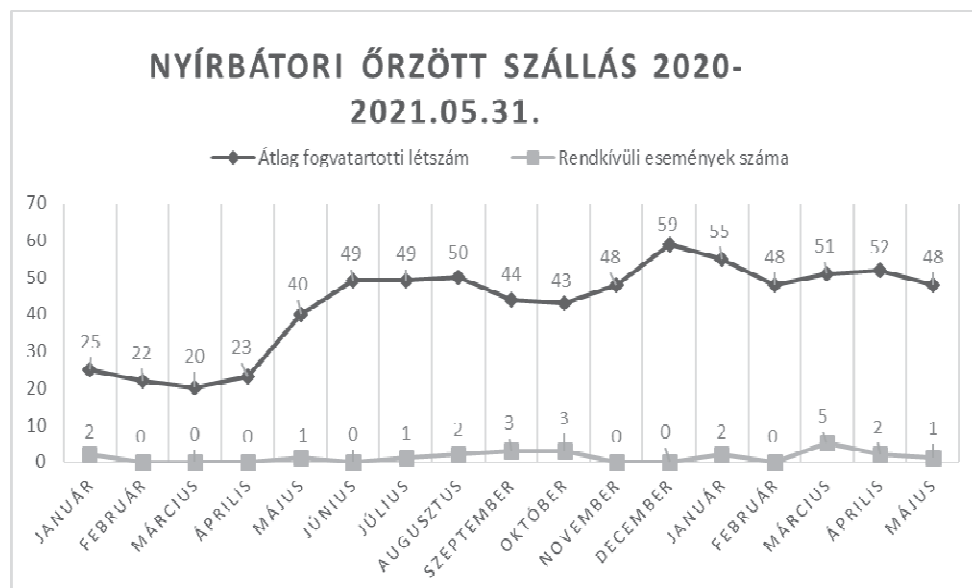
	Nyírbátor			Győr			RRI		
	2019	2020	2021.05.31-ig	2019	2020	2021.05.31-ig	2019	2020	2021.05.31-ig
Átlag fogvatartotti létszám	23	39	51	5	8	6	3	4	2
Rendkívüli események (eset/fő)									
Csoportos étkezésmegtagadás	0	2/76	0	0	2/21	0	0	0	0
Hivatalos személy elleni erőszak	1/1	1/1	1/1	0	0	0	0	0	0
Szándékos egészségkárosítás	2/2	2/2	2/2	0	0	0	0	0	0
Engedély nélküli eltávozás	0	1/1	0	0	0	0	0	0	0
Őrizeteseink közötti konfliktus	2/4	6/12	2/4	0	1/3	0	0	0	0
Fertőzés		3/4	6/9	0	0	1/3	0	0	0
Összesen	5/7	15/96	11/16	0	3/24	1/3	0	0	0

1. sz. ábra: A 2019-2021. május 31-ig bekövetkezett rendkívüli események kimutatása

A nyírbátori intézmény esetében a fogvatartotti létszám és rendkívüli eseményeket ábrázoló grafikonon megfigyelhető, hogy a fogvatartotti létszám növekedése, illetve a pandémiás helyzetből adódó negatív hatások együttes hatására a rendkívüli események száma tartósan megemelkedett.

2. sz. ábra: A Nyírbátori Őrzött Szállás átlag fogvatartotti létszáma és a bekövetkezett rendkívüli események viszonya 2019 évben.

3. sz. ábra: A Nyírbátori Őrzott Szállás átlag fogvatartotti létszáma és a bekövetkezett rendkívüli események viszonya 2020-2021. május 31. között

3.2.1. A fertőzések száma/aránya az őrzetesek és az őr-kísérő állomány körében

2020. március 1-től 2021. május 31-ig terjedő időszakban a fogvatartottak körében összesen 16 fő esetében igazolódott be a vírusfertőzés, ez a vizsgált időszakban fogvatartott 566 fő őrzetesnek mindösszesen 2,82%-a.

Az őrzott szállások végrehajtói állományában ettől lényegesen nagyobb volt az igazolt fertőzöttek aránya, az állomány 25,15%-át érintette. A nyírbátori intézmény állományának 23%-a, a győri intézmény állományának 37,5%-a, míg a repülőtéri őrzott szállás állományának 15,4%-a esett át a fertőzésen. Ezek az adatok magasabbak mint a Központi Statisztikai Hivatal lakónépesség szerinti nyilvántartás¹³, valamint a koronavírus fertőzötteket területi alapú kimutatása¹⁴ alapján kalkulált arányok, mivel a vizsgált időszakra vonatkozóan Budapest esetében 8,25%, Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyében 7,514%, Győr-Moson-Sopron Megyében 9,89%-os volt az igazolt fertőzöttek aránya.

3.2.2. A szolgálatellátás gyakorlati problémái

A pandemiás időszak kezdetén az a tudat, hogy a vírus ellen sem gyógyszer, sem védőoltás nem volt, jelentős pszichikai terhelést jelentett a végrehajtó állomány számára. A védőeszközökkel szembeni általános bizalmatlanság, illetve használatuk kezdeti nehézségei mindezt csak fokozták. A végrehajtók joggal féltették egyrészt saját egészségüket, másrészt főként attól tartottak hogy saját megfertőződésük esetén a vírust továbbadhatják

¹³ https://www.ksh.hu/stadat_files/nep/hu/nep0034.html (Letöltés ideje: 2021.07.29.)

¹⁴ <https://koronavirus.gov.hu/terkepek/fertozottek> (Letöltés ideje: 2021.07.29.)

szeretteiknek, főként a különösen veszélyeztetett korosztályba tartozó idős szüleiknek. Mindez negatívan befolyásolta a követelményszintű szolgálat ellátást, az állomány aktivitása csökkent, a biztosított védőeszközök ellenére főként az igazolt fertőzöttek elhelyezési körletén. Ezen kívül érezhető volt betegség miatt kialakult létszámhiány, valamint a képzési foglalkozások elmaradása. A nehézségek ellenére fegyvelemsértés, mulasztás nem következett be.

3.2.3. A végrehajtó állomány átoltottságának helyzete

A végrehajtói állomány többsége helyesen érzékelte, hogy saját biztonságuk és szeretteik védelme érdekében, valamint feladataik ellátása miatt szükséges a koronavírus elleni védőoltás beadása. A nyírbátori állomány 52%-a, a győri állomány 47%-a míg a repülőtéri őrzött szállás állományának 79,5 % a kapta meg a védőoltást 2021. május 31-ig. A végrehajtó állomány átoltottsága 2021. május 31-ig 53,5%-os, ami meghaladja az akkori országos átoltottsági arányt (2021. május 31-én az országos átoltottság 52,68% volt).¹⁵ A jelenleg védett állomány arányát a jelenlegi ismeretek szerint emeli a fertőzésen átesettek száma is.

3.2.4. A későbbiekben bekövetkező pandémiás helyzet hatékony kezelése érdekében végrehajtandó feladatok

A pandémiás helyzet vélhetően nem ért véget, a vírus új variánsainak felbukkanása egyféle „versenyfutást” eredményezhet a vakcinákkal. Nem zárható ki, hogy a közeljövőben hasonló kihívásokkal szembesül az idegenrendészeti fogvatartási rendszer. A későbbi időszakra történő felkészülés során célszerű volna átgondolni a hatékony egészségügyi elkülönítésre alkalmas kapacitás növelést, az állománynak pandémiás helyzetben való online képzési rendjének kidolgozását, a szükséges eszközök biztosítási lehetőségeinek áttekintését, a fogvatartottak részére az online képi kapcsolattartás feltételeinek megteremtését. A fertőzések megakadályozása, a súlyos tünetekkel járó esetek elkerülése érdekében indokoltnak tartom az intézményeken belüli tesztelési lehetőség biztosítását, valamint a büntetés-végrehajtási intézményekben szerzett tapasztalatokat felhasználva a fogvatartotti állomány koronavírus elleni oltási lehetőségének megvizsgálását.

4. Összegzés

A vírus robbanásszerű terjedéséből kialakult pandémiás helyzet korábban nem tapasztalt jellegű kihívások elé állította a rendőrségi idegenrendészeti fogvatartási rendszert. A migrációra vonatkozó jelenlegi jogszabályok miatt állandósult alacsony fogvatartási létszám illetve a korábban kialakított infrastruktúra biztosította lehetőségek lehetővé tették a gyors és hatékony reagálást. Az őrzött szállásokon a fogvatartottak körében kimutatott alacsony fertőzöttségi arány alátámasztja a bevezetett intézkedések hatékonyságát. A végrehajtás tapasztalatai rámutattak arra, hogy a későbbi hasonló jellegű kihívások kezelés érdekében milyen irányban célszerű a rendszert fejleszteni.

¹⁵ <https://koronavirus.gov.hu/cikkek/5-millio-147-ezer-beoltott-156-az-uj-fertozott-elhunyt-5-beteg> (Letöltés ideje: 2021.07.29.)